

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalit: Äänestyspaikkojen määrittäminen ja niistä ilmoittaminen, vaalitietojärjestelmän käyttö, vaalimateriaali, vaalikoulutus ym.

Kunnanhallitus 04.11.2024 § 261

Valmistelija

Hallintosihteeri/Keskusvaalilautakunnan sihteeri Henni-Leena Jaakkola, puh. 040-194 6048, henni-leena.jaakkola@iitti.fi

Kunnanhallitukselle on saapunut 16.9.2024 päivätty kirje, jossa oikeusministeriö pyytää kunnanhallitusta saattamaan kirjeen kunnan keskusvaalilautakunnan tietoon.

Vuonna 2025 toimitetaan samanaikaisesti kahdet yleiset vaalit: aluevaalit ja kuntavaalit. Koska vaalit toimitetaan samanaikaisesti, kutsutaan niitä nimellä alue- ja kuntavaalit.

Alue- ja kuntavaalien vaalipäivä on sunnuntai 13.4.2025. Ennakkoäänestyksen ajanjakso on kotimaassa 2. – 8.4.2025 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin) ja ulkomailla 2. – 5.4.2025 (neljä päivää keskiviikosta lauantaihin). Suomalaisessa laivassa ulkomaan ennakkoäänestys voidaan aloittaa jo keskiviikkona 26.3.2025.

Aluevaaleissa valitaan hyvinvointialueiden aluevaltuustot ja kuntavaaleissa kuntien valtuustot. Sekä aluevaltuustojen että kuntien valtuustojen toimikausi alkaa 1.6.2025 ja kestää vuoden 2029 toukokuun loppuun.

Helsingin kaupunki ei ole hyvinvointialue eikä kuulu mihinkään hyvinvointialueeseen, joten siellä toimitetaan vain kuntavaalit. Helsingin alueella olevissa yleisissä ennakkoäänestyspaikoissa ja laitoksissa voivat kuitenkin muiden kuntien äänioikeutetut äänestää myös aluevaaleissa.

Aluevaalien toimittamisessa noudatetaan hyvinvointialueesta annettua lakia (611/2021) ja vaalilakia (714/1998). Kuntavaalien toimittamisessa noudatetaan kuntalakia (410/2015) ja vaalilakia.

Vaalilain 9 §:n mukaan kunnanhallitus päättää kotimaan yleisten ennakkoäänestyspaikkojen lukumäärästä ja sijainnista kunnassa. Jokaisessa kunnassa on oltava vähintään yksi ennakkoäänestyspaikka, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Kunnan on vaalijärjestelyissään huolehdittava siitä, että äänestyspaikat ovat saavutettavia ja esteettömiä ja että äänestäminen äänestyspaikoissa on kaikissa tilanteissa äänestäjille mahdollisimman turvallista ja että järjestelyt myös näyttävät äänestäjien silmissä siltä. Yhtä lailla äänestyspaikoissa on pystyttävä huolehtimaan myös vaalivirkailijoiden turvallisuudesta. Erillinen ohje äänestyspaikkojen määrittämisestä liite 2 on oikeusministeriön kirjeessä 16.9.2024.

Kunnanhallituksen asiana on tehdä ennakkoäänestyksen toimittamista varten tarvittavat hankinnat siten kuin hankinnat kunnassa suoritetaan. Jos kunta järjestää ennakkoäänestyksen jonkin ulkopuolisen tahon tiloissa, esimerkiksi kauppakeskuksen aulatilassa, se sopii siitä itsenäisesti suoraan asianomaisen tahon kanssa.

Vaalilain 8 §:n mukaan kunta muodostaa yhden äänestysalueen, jolle sitä ole tarpeen jakaa useampaan äänestysalueeseen. Äänestysalueista päättää valtuusto. Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa noudatetaan sitä äänestysaluejakoa, joka tulee voimaan 1.1.2025 ja joka perustuu kuntien elokuun 2024 loppuun mennessä Digi- ja väestötietovirastolle ilmoittamiin äänestysaluejakopäätöksiin.

Jokaisella äänestysalueella on kunnanhallituksen päätöksellä määrätty vaalipäivän äänestyspaikka. Vaalipäivänä äänestäjä voi äänestää vain sen äänestysalueen äänestyspaikassa, joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen. Vaalipäivän äänestyspaikat ovat samat aluevaaleissa ja kuntavaaleissa.

Kunnanhallituksen tulee tehdä päätökset yleisistä ennakkoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista hyvissä ajoin siten, että paikkoja koskevat tiedot voidaan merkitä oikeusministeriön vaalitietojärjestelmään (VAT) **perjantaihin 24.1.2025 klo 12** mennessä.

Kuntavaaleissa valittavien valtuustojen koot määräytyvät kuntalain 16 §:n mukaisesti. Pykälän 1 momentissa säädetään valtuuston vähimmäiskoosta, joka perustuu väestötietojärjestelmässä 30.11.2024 päivän päättyessä olevaan kunnan asukaslukuun. Pykälän 2 momentin mukaan valtuusto voi kuitenkin päättää vähimmäiskokoaan suuremmasta valittavien valtuutettujen määrästä. 3(34) Kunnan on ilmoitettava oikeusministeriölle vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä eli siis viimeistään 31.12.2024

- päätös valittavien valtuutettujen 16 §:n 1 momentissa tarkoitettua lukumäärää suuremmasta lukumäärästä tai
- aiemman päätöksen muuttamisesta.

Kunnan on huolehdittava, että ilmoitus tehdään sanotussa määräajassa. Mikäli kunta on jo ennen tämän kirjeen laatimista ehtinyt tehdä ilmoituksen kirjeellä tai sähköpostilla oikeusministeriön virastosähköpostiin, ilmoitukset otetaan luonnollisesti sellaisenaan huomioon.

Ilmoitusta oikeusministeriölle ei tehdä, jos kunta teki vuoden 2017 tai vuoden 2021 kuntavaaleja varten päätöksen vähimmäismäärää suuremmasta valtuutettujen määrästä, ilmoitti sen oikeusministeriölle kuntalain aikataulun mukaisesti ja aikoo nyt jatkaa samalla valtuutettujen lukumäärällä vuoden 2025 kuntavaaleissa.

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalien äänestyspaikkojen määräämisessä tulee ottaa huomioon äänestysalueen Kausala äänestyspaikkana toimineen kunnantalon aulatiloiissa olevan kirjaston toiminta ja sen tuomat tilamuutokset.

Ennakkoäänestystilan tulee olla riittävän suuri, jotta äänestys voidaan toimittaa sujuvasti ja luotettavasti eli äänestäjän vaalisalaisuus, vaalivapaus ja vaalirauha turvaten (vaalilain 56 § 2 mom.). Tilaan tulee voida sijoittaa tarpeellinen määrä pisteitä, joissa tarkastetaan äänestäjän henkilöllisyys, annetaan äänestyslippu ja otetaan äänestys vastaan. Tilan tulee olla siten mitoitettu ja järjestetty, että ruuhkaa ja jonoja syntyy mahdollisimman vähän.

Vaalipäivän äänestyspaikkoja määrätessään kunnan tulee kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- Äänestyspaikan tulee pääsääntöisesti olla äänestysalueella, mutta erityisistä syistä se voidaan sijoittaa äänestysalueen tai kunnankin ulkopuolelle, jollei siitä aiheudu äänestäjille kohtuutonta haittaa
- Varsinaisen äänestyshuoneen lisäksi äänestyspaikassa tulee olla odotustilaa. Jollei erillistä odotushuonetta ole käytettävissä, on erityinen paikka äänestyshuoneen vieressä sopivalla tavalla erotettava niin, että äänestäjät voivat siitä suoraan siirtyä äänestyshuoneeseen. Tämä paikka on voitava sulkea siten, että pääsy sinne estetään muilta kuin niiltä äänestäjiltä, jotka ovat saapuneet ennen kello 20;
- Äänestyspaikan esteettömyyden, järjestyksenpidon, opastuksen sekä muiden näkökohtien osalta viitataan siihen, mitä edellä ennakkoäänestyspaikkojen osalta todetaan.

Oheismateriaalina:

Oikeusministeriön kirje 16.9.2024
Oikeusministeriön muistio 11.6.2024
Kuntien vaaliviranomaisten tehtävät kunta- ja aluevaaleissa, vaalirahoitus ja vaalien ulkomainonta, Kuntaliiton yleiskirje 9/2024
Äänestyspaikkojen esteettömyyden tarkistuslista
Liikkuva ennakkoäänestyspaikka alue- ja kuntavaaleissa 2025 (ehdotus)
Yleiset ennakkoäänestyspaikat ja vaalipäivän äänestyspaikat alue- ja kuntavaaleissa 2025 (ehdotus)

Esittelijä	Kunnanjohtaja Jarkko Salonen
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää yleisistä ennakkoäänestyspaikoista aukioloaikoiheen sekä vaalipäivien äänestyspaikoista esityslistan oheismateriaalina olevien ehdotusten mukaisesti. Lisäksi kunnanhallitus päättää antaa kunnan keskusvaalilautakunnalle tiedoksi oikeusministeriön kirjeen vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleista.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.

Keskusvaalilautakunta 18.02.2025 § 2
455/00.00.00/2024

Esittelijä	
Päätösehdotus	Keskusvaalilautakunta merkitsee oikeusministeriön kirjeen vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleista tiedoksi.
Päätös	Keskusvaalilautakunta hyväksyi puheenjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.